

Tett samarbeid mellom universitet og sykehus gir bedre praksisstudier

Kombinerte stillinger kan forbedre samarbeidet mellom utdannings- og praksisinstitusjonene. Det vil komme sykepleierstudentene til gode.

Anne Mette Høegh-Larsen

Stipendiat

Universitetet i Sørøst-Norge, Institutt for sykepleie- og helsevitenskap, campus Porsgrunn

Mariann Lund

Instituttneleder

Universitetet i Sørøst-Norge, Institutt for sykepleie- og helsevitenskap, campus Porsgrunn

Ragnhild Riis

Universitetslektor

Universitetet i Sørøst-Norge, Institutt for helse-, sosial- og velferdsfag, campus Porsgrunn

Gry Merete Bjerkelund

Universitetslektor

Universitetet i Sørøst-Norge, Institutt for sykepleie- og helsevitenskap, campus Porsgrunn

Gunn Runa Solitei

Praksisveileder

Universitetet i Sørøst-Norge, Institutt for sykepleie- og helsevitenskap, campus Porsgrunn

Karin Berntsen

Programkoordinator

Universitetet i Sørøst-Norge, Institutt for sykepleie- og helsevitenskap, campus Porsgrunn

Utdanning

Samarbeid

Kombinerte stillinger

Hovedbudskap

Det finnes gode argumenter for et tettere samarbeid mellom praksisfeltet og utdanningsinstitusjonene for å bidra til økt kvalitet i sykepleierstudentenes praksisstudier. Hensikten med artikkelen er å belyse hvordan Sykehuset Telemark HF og Universitetet i Sørøst-Norge gjennom samarbeid har løst utfordringen med å gjøre kombinerte stillinger til en realitet fremfor å være en nasjonal anbefaling. Siden det ikke foreligger entydige føringer for hvordan slike stillinger skal utformes, er det stor variasjon i form og innhold. Vi ønsker å presentere den modellen vi har valgt.

Sykepleierutdanningen i Norge har historisk sett hatt en sterk praksistradisjon. Rammeplan for sykepleierutdanningen stiller krav til at praksisstudiene skal være et samarbeid mellom utdanningsinstitusjonen og praksisfeltet (1).

Studier har vist at et velfungerende samarbeid er viktig for at studentene skal få et godt læringsutbytte i praksisstudiene (2, 3). Det er særlig praksisfeltet som opplever at det er mangler i dette samarbeidet (4-6).

På oppfordring fra Kunnskapsdepartementet etablerte Universitets- og høyskolerådet i 2014 prosjektet «Kvalitet i praksisstudier» (7). I en avsluttende rapport bekrefter rådet at det er behov for tydeligere og bedre samarbeid mellom utdannings- og praksisinstitusjoner for å avklare roller, ansvar og ressursinnsats.

Anbefalte tiltak var blant annet økt veiledningskompetanse hos praksisveiledere, bedre integrasjon mellom teori og praksis samt utstrakt bruk av kombinerte stillinger (7).

Premissene for yrket er i stadig endring

Også Norsk Sykepleierforbund (NSF) har foreslått å etablere kombinerte stillinger for å forbedre samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet (8). NSF har fastslått at samhandlingen bør være tett, slik at sykepleierutdanningen gir kompetanse som er i tråd med pasientenes og helsetjenestens behov (8).

Den medisinske, teknologiske og politiske utviklingen sammen med nye organisasjonsstrukturer og resultatkrav i helsetjenesten stiller kontinuerlig utdanningsinstitusjonene overfor nye utfordringer (2).

Utdanningsinstitusjoner som tilbyr bachelorutdanning i sykepleie, må forholde seg til at premissene for sykepleieres yrkesutøvelse er i stadig endring. Det er krav om oppdatert og praksisnær kunnskap, som krever samarbeid mellom praksisfeltet og utdanningsinstitusjonene (2).

Kombinerte stillinger kan være et virkemiddel for å møte kravet om bedre og tettere samarbeid om sykepleierutdanning generelt og praksisstudier spesielt. Hensikten med artikkelen er å belyse hvordan Sykehuset Telemark HF og Universitetet i Sørøst-Norge har valgt å gjøre den nasjonale anbefalingen om kombinerte stillinger til en realitet.

Som følge av at det ikke foreligger entydige føringer for hvordan kombinerte stillinger skal utformes, er det stor variasjon i form og innhold. I artikkelen presenterer vi den valgte modellen: et toårig prosjektarbeid med midlertidig ansettelse av prosjektmedarbeidere.

«Kombinerte stillinger» er et samarbeidsprosjekt

Modellen skiller seg fra andre varianter av kombinerte stillinger, da sykepleiere her ble ansatt i prosjektmedarbeiderstillinger og ikke i kombinerte stillinger. Sykehuset og universitetet har et felles ønske om og behov for å sikre godt samarbeid om utdanning, forskning og utviklingsarbeid.

«Prosjektets overordnede mål var å styrke kvaliteten i sykepleierutdanningen ved sykehuset og universitetet.»

Med bakgrunn i lokale erfaringer og det nasjonale arbeidet som er beskrevet ovenfor, ble de to partene enige om å styrke samarbeidet gjennom å etablere prosjektet «Kombinerte stillinger».

Prosjektets overordnede mål var å styrke kvaliteten i sykepleierutdanningen ved sykehuset og universitetet slik at praksisfeltets behov for kompetanse ble ivaretatt (9).

Partene ønsket å styrke samarbeidet på alle nivåer, styrke læringsmiljøet for studenter og ansatte i begge organisasjoner og styrke begge som kompetanseorganisasjoner. I tillegg ønsket de å utdanne gode sykepleiere gjennom praksisnær og oppdatert læring og å bidra til å rekruttere sykepleiere (9).

Prosjektgruppen planla oppgavene

Høsten 2016 etablerte sykehuset og universitetet en prosjektgruppe bestående av faglig og administrativt ansatte fra begge institusjonene.

Etter en gjennomgang av aktuell litteratur, en studietur til Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN) og Universitetet i Tromsø (UiT) samt en gjennomgang av lokale behov besluttet prosjektgruppen å opprette tre prosjektstillinger. Prosjektgruppen utviklet innholdet i stillingene.

Et viktig prinsipp var at stillingene ikke skulle overta oppgaver fra ansatte i nåværende funksjoner. Planlagte arbeidsoppgaver var å etablere nye samarbeidsformer, kartlegge og utvikle læringsmiljø i begge organisasjonene, utvikle kunnskapsbasert praksis og være en ressurs for kontaktsykepleiere, lærerveiledere og studenter.

Stillingene ble utlyst internt

Formelt ble de tre stillingene definert som toårige engasjementer i full stilling (100 prosent) som prosjektmedarbeidere ansatt i USN. Stillingene ble finansiert av samarbeidsmidler fra universitetet og insentivmidler fra sykehuset.

Øvrig arbeid og deltakelse i prosjektgruppen inngikk som en del av ordinære driftsoppgaver i begge organisasjonene (9). De tre prosjektstillingene ble utlyst internt ved sykehuset og universitetet, da prosjektgruppen ønsket at prosjektmedarbeiderne skulle ha lokal kjennskap.

«Sykepleierne som ble ansatt, hadde utdanning på masternivå og flere års erfaring fra sykehuset.»

De formelle kvalifikasjonskravene til stillingene var bachelor i sykepleie, relevant videreutdanning fortrinnsvis på masternivå og pedagogiske kvalifikasjoner. Når det gjaldt personlig kompetanse, vektla prosjektgruppen selvstendighet, fleksibilitet, kommunikasjons- og samarbeidsevner, innovasjon og evne til systematisk og analytisk arbeid (9).

Sykepleierne som ble ansatt, hadde utdanning på masternivå og flere års erfaring fra sykehuset. De hadde også erfaring med studentarbeid som vikarlærere ved universitetet. Alle tre fikk permisjon fra sine faste stillinger ved sykehuset under prosjektperioden.

Samarbeidet gikk på tvers

De tre prosjektmedarbeiderne startet våren 2017. De deltok på et introduksjonsprogram som ble gjennomført i samarbeid med ansatte fra universitetet og sykehuset. Hensikten var at de skulle bli kjent med begge organisasjonenes virksomhet, organisering, kunnskapsgrunnlag og tenkning relatert til praksisstudiene.

Prosjektmedarbeiderne fikk også møte nøkkelpersoner tidlig i prosjektperioden, slik at de fikk delt sine forventninger og erfaringer relatert til praksisstudier og læringsmiljø.

De ble knyttet til hvert sitt fagfelt på sykehuset hvor sykepleierstudenter har praksisstudier, henholdsvis kirurgi, medisin og psykiatri. Det var nødvendig med tett samarbeid med de tre klinikkene for å oppnå hensikten med prosjektet.

Likedan samarbeidet prosjektmedarbeiderne med aktuelle faglærere ved universitetet. De samarbeidet også tett med hverandre og prosjektgruppen. De ble ikke bundet til fast tilstedeværelse i noen av organisasjonene.

En slik ordning var annerledes enn de andre modellene som er utprøvd. Bakgrunnen var et ønske om fleksibilitet, da behovet for tilstedeværelse sannsynligvis ville variere. Det var imidlertid en klar intensjon at prosjektmedarbeiderne skulle være godt synlige både på sykehuset og universitetet (9).

Kartlegging var nødvendig

Å jobbe kunnskapsbasert var viktig i alle deler av prosjektarbeidet. Prosjektmedarbeiderne gjennomførte tidlig en utstrakt kartlegging for å finne ut hva som fungerte, og hva som ikke fungerte, i samarbeidet om praksisstudiene mellom de to organisasjonene.

Kartleggingen hadde bakgrunn i fag- og forskningslitteratur, erfaringer og forventninger fra sykehuset og universitetet.

«Parallelt med intervjuene samlet de inn andre data som kunne antas å påvirke læringsmiljøet i praksisstudiene.»

Prosjektgruppen utviklet intervjuguider, og prosjektmedarbeiderne gjennomførte intervjuer med kontaktsykepleiere, lærerveiledere og emneansvarlige. Parallelt med intervjuene samlet de inn andre data som kunne antas å påvirke læringsmiljøet i praksisstudiene.

Slike data omhandlet å organisere fordeling av studenter på praksisstedene, organisere ansvar og oppgaver relatert til praksisperioden samt organisere praksisemner ved universitetet, avtaler mellom organisasjonene knyttet til sykepleierstudenter, og strategidokumenter som regulerte praksisstudiene.

Arbeidsoppgavene var varierte

Funn fra kartleggingsarbeidet, forskningslitteratur og prosjektbeskrivelsen formet prosjektmedarbeidernes arbeidsoppgaver.

Oppgavene innebar blant annet å utvikle læringsmiljø i begge organisasjoner, utvikle kunnskapsbasert praksis, etablere nye samarbeidsformer og være en ressurs for koordinatorene, kontaktsykepleiere, lærerveiledere og studenter i praksisperiodene.

De deltok i planlegging og gjennomføring av praksisnær og kunnskapsbasert undervisning ved universitetet, holdt flere kurs i veiledning for kontaktsykepleiere og arrangerte fagdag for kontaktsykepleiere.

Tiltakene skulle være langvarige

Gjennom hele prosjektperioden var de tre prosjektmedarbeiderne til støtte for praksisfeltet og lærerveilederne i de periodene hvor studentene var i praksis, særlig i utfordrende situasjoner.

Prosjektmedarbeiderne igangsatte også tiltak som skulle videreføres etter at prosjektet var avsluttet. Eksempler på tiltak var å etablere nye rutiner for informasjonsflyt og utarbeide retningslinjer for alle som er involvert i praksisstudiene.

Retningslinjene spesifiserer hva som bør følges opp av hvem, både før, under og etter praksisstudiene, og ble implementert i begge organisasjonene i prosjektperioden.

Prosjektmedarbeidernes arbeidsoppgaver ble i hele prosjektperioden planlagt og evaluert i samarbeid med prosjektgruppen og var stadig i endring alt etter hvilke behov som meldte seg.

Universitetet gjennomførte en studie

Kartleggingsarbeidet som ble gjennomført av prosjektmedarbeiderne, var planlagt som fagutvikling, og datamaterialet ble derfor ikke gjort tilgjengelig for forskning. Andre ansatte fra begge organisasjonene fikk derimot invitasjon til å knytte forskning til prosjektet.

Ansatte ved universitetet var ansvarlige for en studie som de startet parallelt med prosjektet. Studien hadde til hensikt å kartlegge studentenes opplevelse av læringsmiljøet i prosjektperioden ved hjelp av kartleggingsverktøyet Clinical Learning Environment Inventory (CLEI) (10).

Forskere har tidligere gjennomført flere studier med CLEI som er relatert til sykepleierstudenters praksisstudier (11–14). Denne studien er et viktig bidrag for å få frem studentenes erfaringer med læringsmiljøet i spesialisthelsetjenesten.

Evne til å prioritere var viktig

Andre prosjekter har identifisert utfordringer med å være i en kombinert stilling. Mange følte at de hadde to forskjellige jobber der de selv måtte balansere oppgaver og tidsbruk (15–17).

I prosjektet «Kombinerte stillinger» har det overordnede samarbeidet mellom de to organisasjonene blitt ivaretatt i prosjektgruppen som jobbet tett med prosjektmedarbeiderne.

«Prosjektet synliggjorde at det fantes behov for et tettere samarbeid mellom universitetet og praksisfeltet.»

Å regulere forventningene fra begge organisasjonene har likevel tidvis vært utfordrende og har forutsatt at prosjektmedarbeiderne har evne til å prioritere og argumentere for en effektiv bruk av ressurser.

Burde det ha vært et forskningsprosjekt?

Det kom tidlig frem at ansatte og ledere i begge organisasjonene var positivt innstilt og hadde forventninger til prosjektet. Det har vedvart gjennom prosjektperioden. Prosjektet synliggjorde at det fantes behov for et tettere samarbeid mellom universitetet og praksisfeltet.

At de tre sykepleierne var ansatt som prosjektmedarbeidere og ikke i kombinerte stillinger, var noe som måtte oppklares i møte med ansatte i begge organisasjonene.

Kartleggingsarbeidet som ble gjort i oppstarten av prosjektperioden, var omfattende og ressurskrevende. Dette arbeidet var planlagt som fagutvikling. I ettertid kan vi diskutere om det burde ha vært planlagt som forskning, slik at flere kunne fått tilgang til og nytte av kunnskapen.

Både prosjektmedarbeiderne og prosjektgruppen hadde kompetanse på forskningsprosessen, men samtidig ville det vært mer ressurskrevende og gått på bekostning av andre arbeidsoppgaver.

Veien videre

Prosjektarbeidet synliggjorde hvor sterkt ønsket om et slikt samarbeid har vært både på sykehuset og ved universitetet.

Med bakgrunn i erfaringene fra prosjektarbeidet og andres erfaringer kan vi påstå at det er behov for å ha personer ansatt i mer permanente kombinerte stillinger for å opprettholde et bedre samarbeid videre (18).

Det er ønskelig at prosjektarbeidet kan inspirere andre institusjoner til å opprette permanente kombinerte stillinger.

Referanser

1. Kunnskapsdepartementet. Rammeplan for sykepleierutdanning. Oslo: Kunnskapsdepartementet; 2008. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/rammeplaner/helse/rammeplan_sykepleierutdanning_08.pdf (nedlastet 07.04.18).
2. Benner P, Suphen M, Leonard V, Day L. Å utdanne sykepleiere: behov for radikale endringer. Oslo: Akribe; 2010.

3. Ip WY, Chan DSK. Hong Kong nursing student's perception of the clinical environment: a questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*. 2005;42:665–72. DOI: [10.1016/j.ijnurstu.2004.09.019](https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2004.09.019)
4. Andrews GJ, Brodie DA, Andrews JP, Hillan E, Thomas BG, Wong J, Rixon L. Professional roles and communications in clinical placements: a qualitative study of nursing students' perceptions and some models for practice. *International Journal of Nursing Studies*. 2006;43:861–74. DOI: [10.1016/j.ijnurstu.2005.11.008](https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2005.11.008)
5. Noonan BJ, Hughes M, Hayes C, Hartigan I, O'Connell L, Cummins A. The effectiveness of the lecturer practitioner role in clinical practice: an Irish perspective. *Nursing Education Today*. 2009;29(5):561–5. DOI: [10.1016/j.nedt.2008.12.007](https://doi.org/10.1016/j.nedt.2008.12.007)
6. Saarikoski M, Warne T, Kaila P, Leino-Kilpi H. The role of the nurse teacher in clinical practice: an empirical study of Finnish student nurse experiences. *Nurse Education Today*. 2009;29:595–600. DOI: [10.1016/j.nedt.2009.01.005](https://doi.org/10.1016/j.nedt.2009.01.005)
7. Universitets- og høyskolerådet. Kvalitet i praksisstudiene i helse- og sosialfaglig høyere utdanning: Praksisprosjektet. Oslo: Universitets- og høyskolerådet, 2018. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/86921e6e6f4c45d9a2f67fda3e6eae08/praksisprosjektet-sluttrapport.pdf> (nedlastet 07.04.18).
8. Norsk Sykepleierforbund. Politisk plattform for sykepleierutdanning 2017–2020. Oslo: Norsk Sykepleierforbund; 2016. Tilgjengelig fra: <https://www.nsf.no/Content/2200366/Politisk%20plattform%20utdanning.pdf> (nedlastet 07.04.18).
9. Tandberg-Hemsøe K, Riis R, Berntsen K. Kombinerte stillinger. Samarbeidsprosjekt mellom STHF og USN. Delrapport Fase 0. Høgskolen i Sørøst-Norge; 2017.
10. Chan DSK. Development of an Innovative Tool to Assess Hospital Learning Environments. *Nurse Education Today*. 2001;21:624–31. DOI: [10.1054/nedt.2001.0595](https://doi.org/10.1054/nedt.2001.0595)

11. Berntsen K, Bjørk IT, Brynildsen G. Nursing students' clinical learning environment in Norwegian nursing homes: lack of innovative teaching and learning strategies. *Open Journal of Nursing*. 2017;7(8):949–61. DOI: [10.4236/ojn.2017.78070](https://doi.org/10.4236/ojn.2017.78070)
12. Berntsen K, Bjørk IT. Nursing students' perceptions of the clinical learning environment in nursing homes. *Journal of Nursing Education*. 2010;49(1):17–22. DOI: [10.3928/01484834-20090828-06](https://doi.org/10.3928/01484834-20090828-06)
13. Bjørk IT, Berntsen K, Brynildsen G, Hestetun M. Nursing students' perceptions of their clinical learning environment in placements outside traditional hospital settings. *Journal of Clinical Nursing*. 2014;23:2958–67. DOI: [10.1111/jocn.12532](https://doi.org/10.1111/jocn.12532)
14. Brynildsen G, Bjørk IT, Berntsen K, Hestetun M. Improving the quality of nursing students' clinical placements in nursing homes: an evaluation study. *Nurse Education in Practice*. 2014;14(6):722–8. DOI: [10.1016/j.nepr.2014.09.004](https://doi.org/10.1016/j.nepr.2014.09.004)
15. Frigstad SAA, Nøst TH, Blekken LE. Kombinerte stillinger gir faglig gevinst. *Sykepleien*. 2015;103(6):52–5. DOI: [10.4220/sykepleiens.2015.54439](https://doi.org/10.4220/sykepleiens.2015.54439)
16. Fowler J, Richardson M, Ashton M, North-Rose A. Evaluating a framework for the development of joint appointments. *British Journal of Nursing*. 2007;16(8):486–9. DOI: [10.12968/bjon.2007.16.8.23420](https://doi.org/10.12968/bjon.2007.16.8.23420)
17. Leigh J, Howarth M, Devitt P. The role of a lecturer practitioner: an exploration of the stakeholders and practitioners perspective. *Nurse Education in Practice*. 2005;5(5):258–65. DOI: [10.1016/j.nepr.2005.01.001](https://doi.org/10.1016/j.nepr.2005.01.001)
18. Grongstad M, Olsen KB, Hanssen TA. Kombinerte stillinger bygger bro mellom utdanning og praksis. *Sykepleien*. 2018;106(65022):(e-65022). DOI: [10.4220/sykepleiens.2018.65022](https://doi.org/10.4220/sykepleiens.2018.65022)